

Multifunkční sportovní přilba

Richard Hynek¹, Radek Kottner²

1 Úvod

Lidská vynalézavost je nekonečná a platí to i v takové oblasti jako je sport. Každý rok se objevují desítky nových aktivit a již známé se posouvají na úroveň před pár lety nemyslitelnou. Protože nové sporty jsou často rychlejší, agresivnější a nebezpečnější, měl by sportovec poskytnout svému tělu adekvátní ochranu. Jedním z nejdůležitějších ochranných prostředků je přilba. A jelikož současným trendem je také široké zaměření sportovců, a dnešní trh nenabízí řešení od začátku navrhované pro více aktivit, bylo cílem této práce nalézt takové sportovní aktivity, u nichž jsou nároky na ochranu do značné míry podobné a navrhnout pro ně multifunkční přilbu.

2 Analýza proveditelnosti a bezpečnostní kritéria

Kritérium popsané v normách ČSN EN (2014) pro testování sportovních přileb stanovuje jako hlavní limitní hodnotu přetížení 250G v maketě hlavy, jež je volným pádem spuštěna různou rychlostí na různé typy podložek. Hodnoty rychlosti a typy razníků se odvíjejí od sportovního odvětví. Byla provedena rešerše sportů a aktivit vyžadující ochranu hlavy a rovněž všech vlastností a technických prvků, jež by přilba mohla mít. Vznikla subjektivní mapa činností, u nichž jsou vyžadovány podobné vlastnosti přilby. Z této mapy vzešlo 7 sportů, pro které lze dle mínění autora navrhnout jednu přilbu: cyklistika, inline bruslení a skateboarding, horolezectví, jízda na koni, lyžování a snowboarding, paragliding a sporty na divoké vodě.

3 Materiály

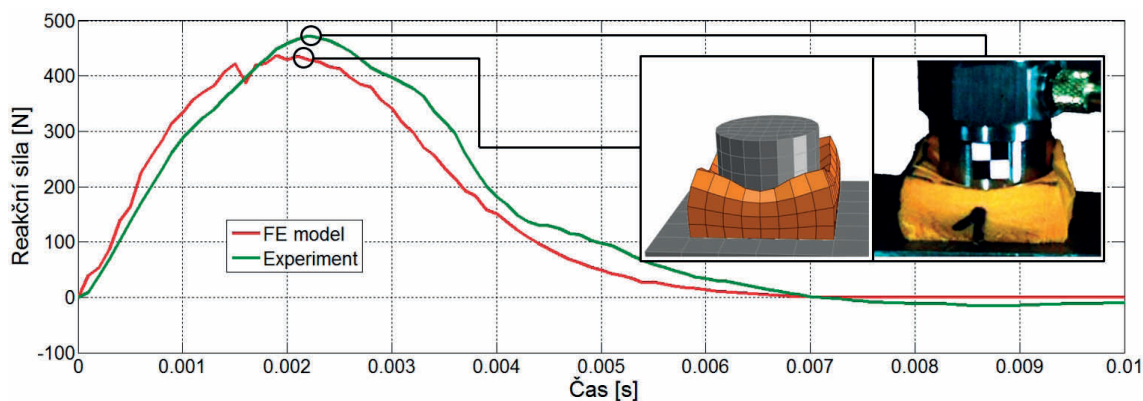
Pro potřeby multifunkční přilby byla vybrána konstrukce typu 'hardshell' s vnitřním linerem. V tomto případě vnější skořepina roznáší rázové zatížení do co nejširší plochy. K umocnění tohoto efektu byl jako její materiál vybrán uhlíkový kompozit, jež je mnohonásobně tužší, než běžně používaný termoplast ABS a zároveň lehký. Přes tuto vnější vrstvu je zatížení distribuováno do lineru - materiálu schopného absorbovat mechanickou energii. Jak podotýká Andersen (2011), liner se běžně vyrábí vstřikováním polystyrenové pěny (EPS), která spotřebuje nárazovou energii na plastickou deformaci či lom. Tento materiál je v současné době pro cenově dostupné přilby obtížně nahraditelný. Nicméně, lze ho kombinovat s jinými materiály a získat zajímavé vlastnosti. Mezi EPS a hlavu byla navržena vrstva D3O, což je viskoelastický polymer. Přetváří mechanickou energii vnitřním třením pouze na teplo, což je výhodné pro malé rázy - přilba zůstává bez trvalých následků. Při rázech s vyšší energií vrstva exponovaná zatížením tuhne a pomáhá rovnoměrné distribuci zatížení do EPS. Zároveň jako poslední vrstva chrání před průnikem ostrých objektů.

¹ student navazujícího studijního programu Aplikované vědy a informatika, obor Mechanika, specializace Průmyslový design, e-mail: rhynek@students.zcu.cz

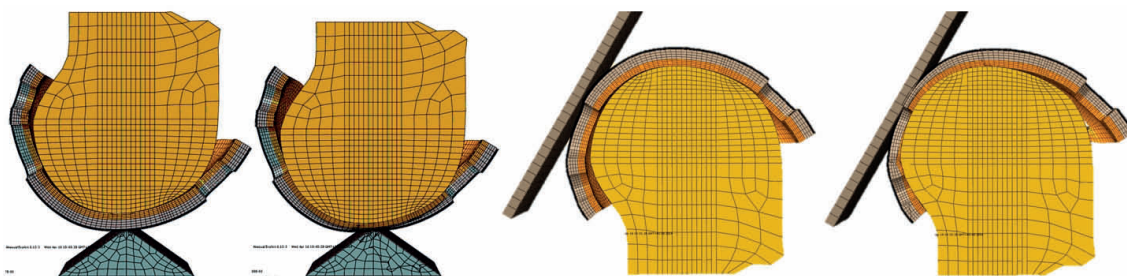
² výzkumný pracovník Katedry Mechaniky, e-mail: kottner@kme.zcu.cz

4 Experimenty a modelování

Byly provedeny rázové zkoušky na vzorcích EPS i D3O. Byl snímán průběh reakční síly v čase. Tato data posloužila pro nalezení potřebných materiálových konstant pomocí optimalizačního algoritmu. Pro modelování vrstvy EPS byl použit nelineární elasto-plastický materiálový model se zpevněním a pro D3O (Obr. 1) viskoelastický materiálový model pomocí tzv. Pronyho řady. Při respektování zjištění z analýzy proveditelnosti byla navržena podoba multifunkční přilby s odnímatelným bradovým chráničem, jejíž geometrie byla použita pro vytvoření celkových MKP modelů normalizovaných zkoušek (příklad zkoušek pro cyklistické a horolezecké přilby je k nahlédnutí na Obr. 2).

Obrázek 1: Porovnání MKP modelu a experimentu rázové zkoušky D3O.

Obrázek 2: Zleva MKP model zkoušky pro cyklistické přilby (ČSN EN 1078) a zkoušky pro horolezecké přilby (ČSN EN 12492).

5 Závěr

Práce ověřila, že lze pomocí počítačového modelování rázových dějů navrhnout multifunkční přilbu pro více sportů, tak, aby vyhověla vybraným kritériím, jenž stanovují evropské bezpečnostní normy.

Literatura

Úřad pro technickou normalizaci. Platné evropské bezpečnostní normy pro sportovní přilby v roce 2014.

McIntosh, A.S., Andersen, T.E., Bahr R., et al. Sport helmets now and in the future *Br J Sports Med*, 45: 1258–1265.